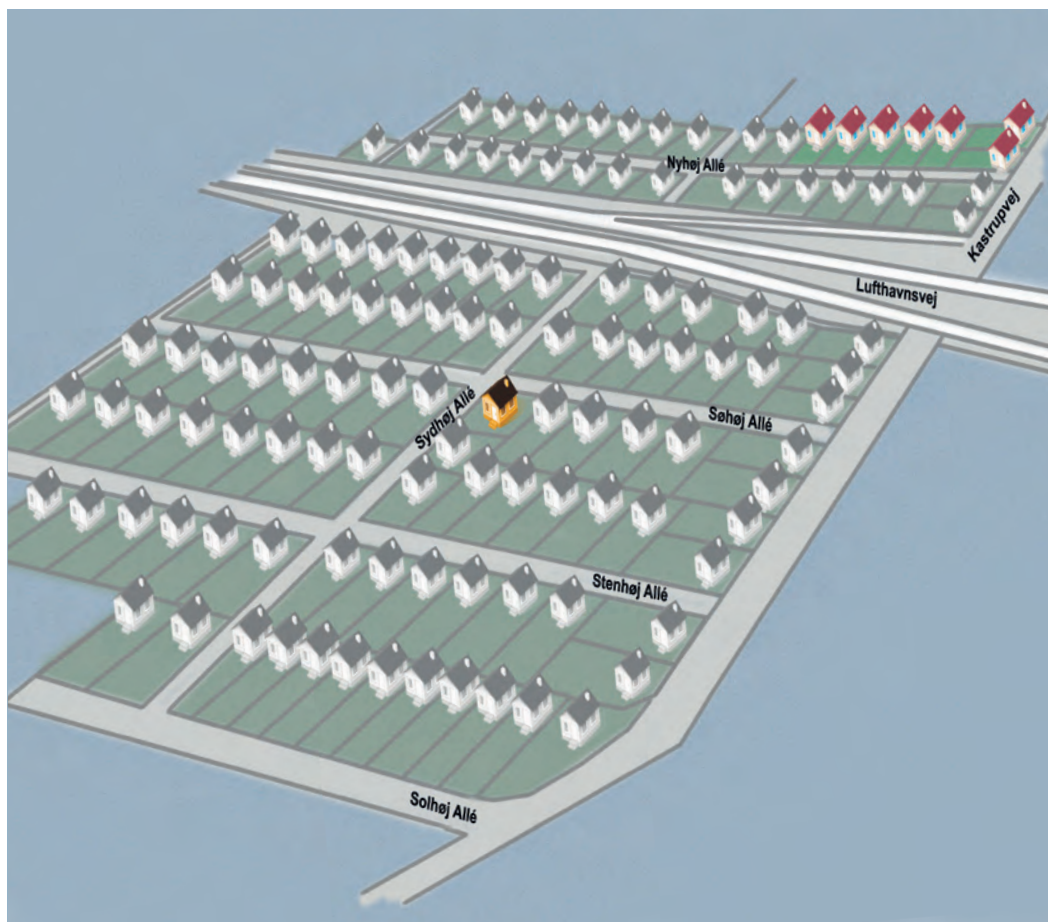

GLEMMER DU

TÅRNBY KOMMUNES LOKALHISTORISKE TIDSSKRIFT

JULI / AUGUST

KASTRUPHØJ

Drømmehuset der forsvandt

NUMMER 4 - 2023

Forsidefoto: Illustrationer med de mange fraværende huse og de få tilbageblevne huse efter forbindelserne til lufthavne og Sverige tog næsten alle huse i grundejerforeningen Kastruphøj.

Foto: Susan Thrane Lund

Kilder

- E41 - Erindring af Henri August Rasch om hans familie og ham selv. Erindringen er rettet for gammeldags stavning, stavefejl og tilføjet enkelte forklaringer i af redaktøren.
- A7 - Grundejerforeningen Kastruphøj – dele er gennemgået.
- Kort over forandringerne i luftfoto - se Tårnby Kommunes hjemmeside: søg på vej-areal: <https://tkkort.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=d30a65d5644143dd9191bf921d7a73bf>

Hvis du vil vide mere

Tjek arkivets del af bibliotekets hjemmeside på www.taarnbybib.dk

Besøg vores
hjemmeside

Hvis du vil vide mere

Tjek lokalarkivets hjemmeside
på "lokalarkiv.taarnby.dk"

Copyright

Ophavsretten på billederne og illustrationerne tilhører Tårnby Stads- og Lokalarkiv, en anden institution eller en professionel fotograf. Fotografierne må ikke bruges i andre sammenhænge uden tilladelse. Har du brug for et billede eller en illustration, kan du henvende dig til Tårnby Stads- og Lokalarkiv.

For enkelte billeder har det været umuligt at finde frem til den retmæssige ophavsretsindehaver. Dersom Tårnby Stads- og Lokalarkiv krænker ophavsretten, er det ufrivilligt og utilsigtet. Såfremt du mener, der er materiale, der tilhører dig, bedes du derfor kontakte arkiv.hb@taarnby.dk

Tidsskriftet Glemmer Du er udgivet af:

© Tårnby Kommunebiblioteker, Stads- og Lokalarkivet

ISSN 1397-5412

Tidsskriftet GLEMMER DU

Tekst og redaktion: Lone Palm Larsen

Layout: Susan Thrane Lund

Anna og Christoffer Rasch fik bygget huset på Kastruphøj Allé 18, så det stod klar i 1938, i 1954 blev det eksproprieret til lufthavnsmotorvej. Fotograferet 1940-1945. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalkarkiv, B10441, - beskåret

KASTRUPHØJ

Drømmehuset der forsvandt

II en erindring skrevet af Henri August Rasch har han fortalt lidt om hans forældres grund, lysthus og villa på Kastruphøj Allé. Kvarteret blev næsten helt udraderet, da den danske stat planlagde lufthavnsmotorvejen, togsporene og forbindelse til Sverige tværs gennem Tårnby Kommune.

Familierne ønskede at blive boende, men de mange statslige trafikale problemer blev løst på Tårnbys jord og bevirkede, at familier måtte flytte fra hus og hjem. Samtidigt gik kommunen glip af gode skatteborgere. Familien Rasch købte en grund i 1921 – før lufthavnen kom. Deres hus blev bygget i 1938 – længe inden den nye motorvej, jernbanen og broen til Sverige.

Kastruphøj Allé 18 dengang der kun var et lysthus på grunden. Anna Johanne Hansen – gift Rasch – står ved døren til lysthuset. Hun ejede sammen med sin mand, Jørgen Christopher Rasch, i første omgang grunden og lyst-huset, senere fik de bygget en bungalow. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalkarkiv, B9541

FAMILIEN RASCH

Henri August Rasch blev født i 1908. Hans forældre var Christoffer Rasch, født i 1879, og Anna Hansen, født i 1877. Ingen af dem var fra Amager, så det var først sent i livet de fik en tilknytning til Tårnby. De blev begge en del af den proces, hvor nogle fra landet tog til København.

Henris far var ansat som anlægsgartner ved Københavns Kommune, og i 1916 blev han gartnerformand for et område. I 1930erne ledede han gartnerens arbejde i området fra havnen ved Islands Brygge til kommunegrænsen til Tårnby Kommune. Hans mor har formentlig været hjemmegående husmor. I 1930 boede familien på Røsågade 4 ved Brigadevej i Sundbyvester.

Henri fik en lillebror, Anker, i 1911 og en lillesøster, Ulla, i 1914. Hun døde dog allerede, da hun var ti år af tuberkulose. Henri fik også tuberkulose kort efter, han overlevede, men var mærket af sygdommen.

KOLONIHAVE

Kort efter Henri August Rasch blev født, var familien flyttet til Gunløgsgade 37 på Islands Brygge. På det tidspunkt blev området brugt til skibstrafik med kulfyret dampskibe og mange industrier, men også et begyndende boligbyggeri vandt frem. Kvarteret blev hurtigt udbygget. Familien havde samtidigt en lille kolonihave ud til Amager Boulevard omkring der, hvor Seruminstituttet nu ligger. Da Christoffer Rasch var gartner, så var udbyttet af jorden pænt og har givetvis suppleret husholdningen.

Da Henri var omkring 13 år i 1921, hændte der en mindre forandring i familiens boligforhold.

Kastruphøj Allé 18 med lysthus det er formentlig en bror til Christopher Rasch, der ses med græsslåmaskinen. Fotograferet den 21. maj 1923. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalkiv, B1069

Så skete der det, at hr. Laursen i nr. 41 [...] fortalte, at han lige havde købt en byggegrund i Kastrup, lige syd for kirkegården. Det varede ikke længe, før min far og mor også var blevet grundejere, og så kom der gang i den med at få lavet en have. Det blev klarert - min far var jo anlægsgartner.”

TUBERKULOSE – TB

Omkring år 1900 var hvert tredje dødsfald mellem 15-60 år af tuberkulose. Med en øget forståelse for smitten gennem bakterien, forbud mod at spytte indenfor og udenfor i en kort periode og pasteurisering af mælk, så køer med kvægtuberkulose ikke kunne smitte, begyndte antallet af smittede og døde at falde i Danmark. Det var dog først efter vaccinen, som i Danmark bliver kaldt Calmette, at virkelige fremskridt skete. Den blev først givet rutinemæssigt til danske børn efter Anden Verdenskrig

På verdensplan er sygdommen ikke bekæmpet, og der er dukket nye resistente bakterier op. Det er et verdensmål, at tuberkulose og en række andre sygdomme skal være bekæmpet i 2030.

Familien Rasch samlet med venner foran et lidt lille sommerhus til fotografering den 12. maj 1931. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalarliv, B10424 - beskåret

I 1920 var der blevet indført seks dags arbejdsuge med en arbejdsdag på otte timer. For første gang fik Henris far og mange andre lønarbejdere fast fri om søndagen og fri tid på hverdage til at nå andet end at arbejde og hvile.

Vi havde også andre søndagsforøjelser, som for eksempel når vi skulle i haven i Kastrup. Så spadserede vi fra Gunløgsgade til Amagerbanen ved Amagerbrogade og Store Møllevvej. Herfra kørte vi så med damptog til Kastrup Station, hvorfra vi travede videre til Kastruphøj Allé nr. 18. Det kunne også ske, at vi gik til Sundby Remise ved Smyrnavej for at hoppe på Dragør-rutebilen. Den kørte ud ad Amager Landevej. Ved Gammel Kirkevej stod vi så af. Min far havde fået fat i et lysthus, som det hed. Huset blev placeret midt i haven, så vi havde græsplæne og prydhave foran, og urtehaven bag. Et rigtig godt gammeldags lokum havde vi også fået tømret sammen, med spand og det hele. Så det endte med at være helt herskabeligt.”

FOTOGRAFIER TAGET AF EN KONFIRMAND

”Jeg havde et såkaldt kassefotoapparat 6x6, som jeg enten fik i konfirmationsgave eller selv havde købt for nogle af de mange penge, jeg fik i konfirmanter.”

”Som det ses i mit første fotoalbum, startede jeg med den 21. maj [1923, red.] at fotografere min morbror, Hans Peter Hansen. Filmen fik jeg fremkaldt hos boghandleren. Derefter kopierede jeg selv - dagslyskopier i vindueskarmen i særlige kopieringsrammer med efterfølgende fikserbad.”

”Det var bare en lille proces, men man fik da ret gode billeder ud af det. Desuden var det sjovt og billigere at lave dem selv.”

BARNEOplevelser

Mange erindringer af drengeoplevelser fra starten af 1900-tallet minder meget om hinanden. Også Henris indeholdt de sædvanlige beskrivelser af en slags bandekrig mellem forskellige karreer eller gader og andre drengestreger. Henri erkendte dog, at han ikke rigtig var med til den slags. Til gengæld fortalte han om oplevelserne omkring Kastrup – vel sagtens efter forældrenes køb af grunden på Kastruphøj Allé.

Henri skrev om, hvordan jorden så ud langs Kastrup Strandvej i 1923:

”Lige nord for Kastrup by lå Syrefabrikken. Området på begge sider af Amager Strandvej var mørkviolet af gift. Ikke en eneste plante kunne ses.”

De særlige badeoplevelser fra 1927 berettede Henri om, når de var i Øresund:

”Når man badede fra badeanstalterne Helgoland eller Kastrup Søbad, kunne det hænde, at noget af det spildevand der gennem en kilometer-

Muligvis det fly, der bragte den første dansker over Atlanten – hans navn var Holger Højriis. Noget af alt det spændende, der foregik ganske tæt på Kastruphøj Allé. Fotograferet i 1931. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B4769 - beskåret

lang rørledning blev ledt ud fra kloakpumpestationen på Kløvermarksvej [og andre steder, red.] ud i Øresund lige så stille drev ind mod land igen. Der var blandt andet udskylninger fra byens WC'er. Det ødelagde jo noget af det ellers herlige badeliv. ”Boller på suppen” kaldte vi det.”

LUFTHAVNEN

I 1925 kom der endnu en attraktion til Kastrup, som folk valfartede til. Henri erindrede fornøjet om det nye:

Lufthavnen i Kastrup var lige blevet indviet, og mange unge mennesker cyklede på sommeraftener ud til pladsen foran Lufthavnsbygningen. Det var noget aldeles nyt med en international lufthavn. Der var endnu ikke den store trafik, men der ankom og afgik da maskiner til og fra Berlin, Hamborg og Amsterdam. Det var noget helt andet end lufthavnen på Kløvermarken.”

For en dreng på Islands Brygge og med en kolonihave tæt ved Amagerbro, så var flyvemaskinerne fra den første lufthavn på Amager åbenbart velkendte. Kløvermarkens lufthavn var mere til opvisning og øvelse end til fragt af gods og personer.

På det ene fotografi ses flyvemaskinen med familien Rasch foran i Kastrup Lufthavn. På det andet foto har Henri selv taget et luftfoto af Østerport Station på flyveturen. Fotograferet den 6. juni 1937. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalkarkiv, B10425 og B10426

Fascinationen af det spændende omkring flyvepladsen blev den 6. juni 1937 til en tur i luften, hvor Henri tog fotografier af København på en ganske anderledes søndagstur end den sædvanlige. Henri var på det tidspunkt blevet gift.

Den 6. juni foretog Edith og jeg sammen med min far og mor en rund-flyvning med en otte-personers maskine Kastrup tur/retur for 8 kr. pr. passager. Turen gik ind over København og varede i alt 12 minutter. Det var vores luftdåb. Jeg tog et par billeder deroppefra.”

VILLAEN

Byggegrunden ændrede sig fra kun at have ferie- og søndagsstatus til at blive til hverdagsbrug med et helårshus.

Foråret 1938 var nogle dejlige måneder for min far og mor. Da var de netop flyttet ind i deres nye villa. Det var Kastruphøj Allé 18, hvor de fra 1921 havde måttet nøjes med et lysthus i en velplejet have.”

Arkitekt H.A. Fleischer havde tegnet bungalowen på Kastruphøj Allé. Han var lokal på Saltværksvej 87 – han ses allerede på adressen i arkivets telefonbog fra 1943.

I stueplan var der et stort soveværelse, en spisestue med udgang til haven og en dagligstue med et lille fremspring, som brød den ellers normale kvadrat for en bungalow. Fra entreen var der adgang til køkken og toilet foruden en kældernedgang til en fuld kælder under hele huset. Kælderen var opdelt i fire rum – alle med kældervinduer. Foruden den indre trappe var der også én udefra – i rummet var et hjørne afsat til et viktualierum. Derudover var der et rum uden funktionsbeskrivelse, et stort vaske-rum og et bryggers.

På det tidspunkt var Anna 61 år og Christoffer 59 år – en lidt sen alder at få hus i. Henri og hans bror var for længst flyttet hjemmefra. Henri flyttede til Brønshøj i 1932. Så forældrene havde huset for sig selv, med mindre de har lejet et værelse eller en del af huset ud for at få en ind-

Den nybyggede bungalow på Kastruphøj Allé formentlig kort efter indflytningen. Der bliver luftet ud fra kældervinduerne. Grantræet til venstre stod dér også, dengang der kun var et sommerhus på grunden. Fotograferet den 18. maj 1938.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B10432

tægt ud af at have et hus. For mange småkårsfamilier var det en måde at få råd til en villa. Dengang var det næsten mere reglen end undtagelsen for nybyggede huse i to etager, at det ene blev lejet ud. Grunden havde de jo haft i 17 år, så haven var gamle og velplejet.

GRUNDEJERNE

Omkring 1938-1939 udarbejdede grundejerforeningen en liste over de 140 ejere og deres adresser. Næsten en tredjedel havde på det tidspunkt ikke bygget et helårshus på grunden. De boede oftest i lejligheder og boliger – langt de fleste på Amager, hvad enten det var Christianshavn, Sundby eller Tårnby. Resten af ejerne kom fra selve København med en enkelt undtagelse, som kom helt fra Glostrup.

Tre ejede mere end én grund – med henholdsvis to, tre og fire grunde hver. Ejeren med flest boede ikke i GF Kastruphøj, men på Nordmarksvej. Det vides ikke om, det har været investeringsobjekter eller om det har været en slags forældrekøb eller måske noget helt tredje.

GF KASTRUPHØJ

Af foreningens breve kan det ses, at Christoffer Rasch sidder med i bestyrelsen i et brev fra 1931 og senere bliver han også formand. Der er en ret omfattende korrespondance fra 1941 – ikke direkte på grund af krigen, men af den mangel på arbejde og dermed penge. Brevvekslingerne viser også, det eneste der ikke var en afsavn på under Anden Verdenskrig – nemlig sne. Der var breve til dem der ikke havde travlt med at fjerne sne, og dem der var optaget af andres sne.

Hvis der er generelle skrivelser til alle foreningens medlemmer, så er det bevarede eksemplar stillet til C. Rasch. Han derfor haft foreningens arkiv in mente, når han selv fik et brev.

Et par gange er der breve om fester holdt i grundejerforeningens regi. En enkelt fest på Ny Kro med egenbetaling, men det er ikke klart om, det var det fulde beløb. Det har det dog formentlig været, da venner også kunne inviteres.

Der foregik også en afstemning i 1939 om den næste fest, men der var ikke tilslutning. Og det hele blev afsluttet med et avisudklip om en anden grundejerforening, der havde tabt en sag om, et festunderskud kunne dækkes af kontingentindbetalingerne.

At Christoffer Rasch betød meget for foreningen, er der ingen tvivl om, bladet fra hans bisættelse er nemlig bevaret i foreningens arkiv.

SURE RØNNEBÆR

Grundejerforeningen Kastruphøj havde mange vejtræer – formentlig plantet ved udstykningen af den enkelte grundejer. Fra 1927 overgik alle vejtræer til at være foreningens. Hvis et vejtræ skulle fældes, skulle b

Henri med familien var på besøg hos hans forældre på Kastruphøj Allé. Længs hele alleen stod vejtræer tæt plantet. Fotograferet den 24. november 1946. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B10439 - beskåret

estyrelsen først give tilladelse. Betingelsen var, at der skulle plantes et nyt træ i stedet for. Nogle træer var de meget smukke rønnebærtræer med de orange bær.

Under Anden Verdenskrig var der indsamling af forskellig slags frugt – både som et beskæftigelsesarbejde og som led i at bruge ressourcerne i en mangelsituation. GF Kastrup havde i 1943 givet tilladelse til at rønnebærrene kunne høstes, så længe det ikke ødelagde grenene. I deres arkiv klagede en grundejer på Solhøj Allé, da han mente, de var en pyrd

VEJTRÆER SOM KULTURARV

Engang var Tårnby Villaby fyldt med vejtræer. Tårnby Kommunes første parcelhuskvarter var også præget af mange træer i haverne – både til pyrd og nytte. Det er helt anderledes nu. Vejtræerne har måtte lade livet for vejudvidelser og tekniske installationer. Mange husejere prioriterer ikke haven højt, men lægger fliser i stedet. Det gælder ikke kun her, men generelt i parcelhushaverne.

Det er en vigtig kulturarv, der forsvinder med de manglende træer – for ikke at tale om konsekvenserne for dyr og miljø. Villabyerne er drømmen om lys og luft – væk fra de tætpakkede byer. Og mange blev planlagt med lidt grønne fællesarealer, vejtræer og regler om det grønne udtryk i foreningen. Når man kigger ned ad de blottede villaveje – barberet for træer og andet grønt, er det et noget andet indtryk med sten og asfalt, man får end, de fordele som parcelhuse og villaer blev skabt med.

”Den 27. januar så vi fra vinduet på Himmerlandsvej kl. 17 den ene RAF Mosquito maskine efter den anden at flyve ganske lavt hen over hustagene i retning mod indre København. Det viste sig, at målet var B&W på Christianshavn, og det var 500 pounds bomber, der blev smidt. Desværre faldt fire af dem i ejendomme mellem Gunløgs-gade og Njalsgade, otte i Sukkerfabrikken i Langebrogade. B&W blev ramt af ni bomber. B&W lavede motorer til tyske undervandsbåde. I alt blev 2.300 mennesker evakueret fra Islands Brygge.”

Formentlig fotograferet den 28. januar 1943 efter de allierede havde kastet bomber i København med nysgerrige på Knippelsbro. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalkarkiv, B10436 - beskåret

for vejene. Formanden Rasch tog til genmæle og forklarede, at der var lignende indsamlinger overalt i Frederiksberg og København. Der var også store indsamlinger af nedfaldsæbler.

Rønnebær kan blandt andet bruges til gele, marmelade og te samt som en ingrediens i en bitter eller snaps. Frugten har mange A og C-vitaminer og er rig på pektin, som hjælper med til at tykne marmelade.

ANDEN VERDENSKRIG

Da familien købte grunden, var lufthavnen mere et fornøjeligt indslag i omgivelserne, men det skulle ændre sig. At være nabo til den voksende lufthavn var ikke uden omkostninger. Christoffer og Anna Rasch havde

kun lige fået bygget huset i foråret 1938, som tyskerne besatte Danmark i april 1940. Besættelsesmagten begyndte nærmest med det samme at udvide lufthavnen i Kastrup.

Henri har åbenbart ikke taget fotografier af lufthavnen under krigen, når han var på besøg hos forældrene, men han tog andre spændende fotografier. Det blev til fotos af bombning nær Knippelsbro, af beboernes vejspærring af Amagerbrogade under folkestrejken og af lufthavnen efter befrielsen.

Henri og hans kone havde lige købt en villa på Obdams Allé i Sundbyøster. Han kom tilbage til Amager og tættere på sine forældre på Kastrup Allé efter en kort tur til Brønshøj. Med Henris hus fulgte en logerende, som beboede første salen. Hendes navn var frk. Fogde.

”Jeg havde en film i fotografiapparatet og var lidt rundt for at fotografere - forsigtigt. Fra hjørnet af Amagerbrogade og Lyongade tog jeg et billede af bygningen af en barrikade, da en HIPO-bil standsede ud for mig, og ”svinene” sprang ud. En af dem pegede på mig med sin maskinpistol og beordrede mig til at skubbe ad helvede til. Det gjorde jeg så – i nogenlunde sindigt tempo. Havde jeg løbet, var jeg muligvis blevet skudt ned på grund af flugt.”

Fotograferet den 7. juli 1944 under folkestrejken. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B10435 - beskåret

Hun havde tidligere været skolelærerinde på Sundbyøster skole. Hun skjulte jøder på fulgt i oktober 1943:

”Frk. Fogde på 1. sal var med til at hjælpe de ulykkelige mennesker. Små grupper samledes i al hemmelighed hos hende for herfra at begive sig videre til en havn i Kastrup eller Dragør. Det var nogle spændende aftener – også for os andre i huset.”

Der var mange, der hjalp til ved at få de jødiske borgere til Sverige, ved modstandsarbejdet, og andre ved bare at tie stille. Ellers ville så mange mennesker aldrig kunne flygte.

EKSPPROPRIERET

Efter Henris forældre havde ejet grunden i Kastrup i 33 år, hvoraf de i 16 år havde boet i den villa, som de havde fået opført i 1938, skulle der udvides til lufthavnen og til en mulig fremtidig forbindelse til Sverige.

”Mine forældres hus på Kastrupvej Allé 18 var af Staten blevet eksproprieret i 1954. Min mor fortsatte efter min fars død lejemålet.”

Henris far døde i 1956, og urnen blev nedsat på Kastrup Kirkegård. Henri refererede bitter om forhandlingen om, hvad hus og grund i 1954 blev sat til i erstatning

”Jeg var på mine forældres vegne til møde hos ekspropriationskommissionen. Staten ville overtage en stor del af grundejerforeningen Kastrupvej med henblik på udvidelse af lufthavnen. Jeg blev placeret over for en samling amtsborgmestre, og ”højtideligheden” foregik i lufthavnsbygningen. Jeg blev budt 58.000 kr., hvortil jeg sagde, at vi havde tænkt os 65.000 kr. Man så bestyrtet ud, og jeg blev sendt ud, medens de høje herrer voterede. Da jeg igen blev kaldt ind, meddelte man mig, at man kunne gå med til 59.000 kr. Jeg accepterede, men det skulle jeg ikke have gjort. En ingeniør i byplankontoret fortalte mig, at vi efter en anke efter al sandsynlighed ville have fået ca. 10 % ud over det første tilbud. Sådan er det at handle med rævepelse.”

Kastruphøj 18 bliver klargjort til flytningen på de store skinner, som fæstnes ved håndkraft. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalarliv, B10449

Det er Anna i midten af fotoet – hun betragter processen, mens hendes tidligere hjem flyttes hen over fortovet. Henri fotograferer det hele. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalarxiv, B10447

Kastruphøj Allé, som ellers lå midt i grundejerforeningens område, blev eksproprieret som den første vej. Det skyldtes, at motorvejen var planlagt til at skære tværs gennem foreningen. Altså med huse på begge sider af motorvejen. Senere ønskede staten et væsentligt større areal til motorvej, jernbanespor til Sverige og mere til lufthavnen.

Efter al sandsynlighed er det kælderens på Kastruphøj Allé 18 efter at overdelen er flyttet til Kastruphøj Allé 17. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalarxiv, B10448

FLYTNING AF VILLAEN

I slutningen af juni og starten af juli 1958 gik arbejdet i gang med at genbruge den eksproprierede bungalow.

”Nogenlunde samtidig med min mor flyttede på plejehjem, købte en genbo på Kastruphøj Allé mine forældres villa, nr. 18, af staten og fik det rullet over vejen til sin egen grund. Han fik huset for 2.800 kr., og det blev sammen med rulningen og retablering i alt til en udgift på under 50.000 kr.”

Det var en rimelig iøjefaldende begivenhed, og mange har omtalt denne og andre flytninger af hele huse. Allerede i starten af 1900-tallet foregik en flytning af en villa fra den ene side af Amagerbrogade til den anden. Og i arkivet efter GF Kastruphøj var der også den anden sag, hvor et hus skulle flyttes fra Kastruphøj Allé 14 til Nyhøj Allé 15. Om det blev til noget, det vides ikke, men også de ulige numre af Nyhøj Allé blev senere eksproprieret. Anna og Christoffers hus stod derefter på Kastruphøj Allé 17.

”Fire år efter var det hans tur til ekspropriation, og da fik han 100.000 kr. Der, hvor trefjerdedele af villabyen Kastruphøj lå, har vi i dag indenrigslufthavnens område.”

Det indledende arbejde med at flytte huset. Vejen blev skåret over at skinner, så huset kunne trilles hen til den nye placering. Fotograferet den 1. juli 1958.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalkarkiv, B10446 - beskåret

Det grønne åndehul ved siden af lufthavnen er også krympet gevaldigt ligesom grundejerforeningen Kastruphøj. Fotograferet i april 1993. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B8948

Det meste af Kastruphøjs område gik ganske vist til de dobbelte spor til S-toget og til motorvejen. Det var også det, der var begrundelsen for at overtage de mange villæer.

I familien ærgrede man sig over, at villaen ikke engang kunne få lov til at blive stående på den nye adresse, men skulle rives ned på grund af statens trafikale udvidelser.

FORENINGEN KRYMPER

Eksproprieringen fortsatte dog efter inddragelsen af Kastruphøj Allé omkring 1954. I 1959 bliver yderligere otte parceller beslaglagt til motorvejsforbindelsen. Mens disse skelsættende forandringer foregik, blev optagelserne til Tårnby-filmen foretaget. Filmen fik titlen: *Tårnby. Kommune hvor gammel bondekultur og den moderne tid mødes*. Den blev filmet af Per Larsen fra 1955-1959.

Midt i billedet skær motorvejen igennem grundejerforeningen og over en tredjedel af arealet er eksproprieret. Op til lufthavnen ses benzin-gården og de mange lastbiler.
Luftfoto fra 1964. **Foto:** Tårnby Kommune, ArcGIS - beskåret

Nogle parcejere var så heldige at sælge inden, de blev beslaglagt. Solhøj Allé 24 blev eksempelvis solgt sammen med tre grunde fra naboforeningen. Køberen var Caltex Oil A/S. Kastruphøjs medlemmer var ikke ganske begejstret for at ligge så tæt ved tre kæmpe benzintanke. Oliefirmaet forsøgte at berolige beboerne ved at fortælle, at de fire parceller kun var indkøbt til parkeringsanlæg og kontorer – det var ikke helt i tråd med parcellustanken. Benzinlagrene betød også andre ulemper for foreningen. Den megen kørsel med store tunge lastbiler gjorde skade på de små private veje, når vognene skulle hen til den såkaldte benzin-gård.

GF TIL KAMP

Grundejerforeningen forsøgte på mange måder at få ændret beslutningen om eksproprieringen af 78 af foreningens parcellhuse. Formanden var eksempelvis inviteret til et møde først i februar 1961 med statsministeren

Et sommerhus på Nyhøj Allé der blev eksproprieret i 1993 i forbindelse med anlæggelsen af Øresundsbroen. Fotograf: Viggo Iversen. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B10452 – beskåret

omkring statens overtagelse af ejendommene i Kastrup omkring lufthavnen. Da det var uomgængeligt, at de ikke kunne beholde deres huse, skrev foreningen til Indenrigsministeren for at få stillet en grund – disponeret til hospitalsbyggeri – til rådighed, så de kunne opføre nye huse et andet sted i Tårnby.

Rigmor Larsen med hatten ses med sine venner. Hun var fra Gården Ved Diget. Fotograferet i anlægget Kastrup Fremme omkring 1932-1933. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalkiv, B6346 - beskåret

De argumenterede blandt andet i brevet af den 14. februar 1961 omkring eksproprieringen:

I den anledning opstår forskellige problemer for de pågældende grundejere. Ét af disse er knapheden på ubebyggede grunde i Tårnby Kommune med en tilsvarende central beliggenhed, som man har for øjeblikket.”

Afslaget fra ministeriet kom den 7. juli, da der ikke var blevet taget beslutning om, hvor det kommende amtssygehus skulle ligge.

Parkeringspladserne ved Københavns Lufthavn i Kastrup – formentlig er træerne længst væk Kastrup Fremme og resten af træerne afskærmer mellem bebyggelserne og lufthavnen. Fotograferet omkring 1955-1960. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9661 - beskåret

KASTRUP FREMME

Der var meget andet, der forsvandt med lufthavnens udvidelser. En masse god landbrugsjord, mange gårde og gartnerier, en hel landsby og foruden rigtig mange parcelhuse. Men også industribyen Kastrups dengang eneste officielle åndehul – anlægget kaldet Kastrup Fremme. Det grønne fri område blev taget bid for bid af staten – indtil det eneste tilbageværende af anlægget nærmest kun er plads til stenen, som blev sat ved stiftelsen.

Kastrup Fremme blev anlagt i 1917 og var fra starten på næsten 10.500 m² og indeholdt matr.nr. 5m, 6h, 6z, 7d, 7e, og 7o af Kastrup og matr.

Annas grønne fingre havde nu kun udfordringerne fra vindueskarmen, haven på Kastruphøj Allé 18 blev året efter jævnet med jorden, og huset flyttet til et andet sted. Fotograferet den 19. september 1957. **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B10443 - beskåret

nr. 13af af Maglebylille. I 1950 blev anlægget overdraget til Tårnby Kommune fra foreningen Kastrup Fremme.

Der blev holdt sommerfest i anlægget. Festen varede flere dage. Der var boder, dansested, bodega, keglebane og mange andre forlystelser. Ellers har anlægget været brugt til udflugter. Desværre har arkivet kun få fotografier af Kastrup Fremme og brugen af det grønne område.

DE GAMLES HJEM

Desværre er stort set alle Tårnby Kommunes gamle arkivalier om De Gamles Hjem på Pyrus Allé gået tabt, så det er meget lidt af de første

fire årtier, der er bevaret. Det er kommunens første plejehjem og er fra 1930, men er udvidet i flere omgange. Med udvidelserne forsvandt efterhånden store dele af haven til de ældre beboere.

I oktober 1957 blev der indført folkepension for alle danske statsborgere over 67 år. Der var en række andre betingelser, som også skulle overholdes. På det tidspunkt var Henris mor, Anna Rasch, blevet 80 år og boede stadigvæk i villaen.

Efter eksproprieringen boede hun til leje i sit tidligere hus, som staten nu ejede.

I foråret 1958 [det var formentlig i foråret 1957, red.] fik hun en bolig, bestående af et værelse i De Gamles Hjem på Pyrus Allé.”

Den 80-årige Anna Rasch på sit værelse på Pyrus Allé - formentlig kort efter at hun var flyttet på De Gamles Hjem. Fotograferet den 28. maj 1957.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B10443 - beskåret

Der var blandt andet plads til et højt kaffebord og flere stole, en kommode og en skænk – foruden sengen. Selve plejehjemmet bestod af de enkelte værelser og af flere fællesrum.

”Den 7. april 1964 døde min mor i De Gamles Hjem i Kastrup. Hun nåede at blive 87 år. Urnen blev hensat i familiegravstedet på Kastrup Kirkegård.”

EFTER MOTORVEJEN

Disse eksproprieringer var desværre ikke nok. Rundt langs hele lufthavnen blev der taget det ene område efter det andet. Da Øresundsforbindelsen endelig blev til noget, skete der yderligere nedlæggelser af gårde, huse og grønne områder gennem hele kommunen.

Motorvejen set fra Amager Landevej på det sted, hvor den gamle lige landevej føres over med en bro. To store statsanlagte veje, hvor der ikke blev taget hensyn til grundejerne i Tårnby Kommune – ganske vist med flere hundrede år imellem anlæggelsen. Fotograferet i 1993. **Fotograf:** Viggo Iversen **Foto:** Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B10453

Anna og Christoffer Rasch var tilknyttet til Kastrup gennem en stor del af deres liv. På Kastruphøj Allé fik de drømmen om have og senere et hus opfyldt. Indtil transportforbindelserne til lufthavnen og Sverige tog deres hus og næsten hele grundejerforeningen.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9542

Mens statens planer ikke blev udført, var ejerne stavnsbundne. De kunne ikke sælge. Og sådan er det stadigvæk!

TÅRNBY STADS- OG LOKALARKIV

På hjemmesiden "lokalarkiv.taarnby.dk" kan du finde flere historier.

TÅRNBY-RUMMET, HOVEDBIBLIOTEKET

En del trykt materiale kan du finde i Tårnbyrummet på Tårnby Hovedbibliotek, Kamillevej 10. Du kan på "arkiv.dk" se de lokalhistoriske fotografier fra Tårnby.

De lokalhistoriske fotografier fra Tårnby kan du se på www.arkiv.dk

MIDT PÅ AMAGER OG KASTRUP GLAS

på Kastrupgårdsamlingen, Kastrupvej 399. På "kastrupgaardsamlingen.dk" kan du se åbningstiderne.

UDSTILLINGSCENTRET VED DIGET

er åbnet med helt nye udstillinger på gården Ved Diget 26. På "lokalarkiv.taarnby.dk" kan du se åbningstiderne.

Endnu en husdrøm forsvinder i grundejerforeningen Kastruphøj, da Øresundsforbindelsen skulle anlægges. Nyhøj Allé er den sidste vej i foreningen. Alle de ulige numre på vejen forsvandt. Fotograferet i maj 1993.

Fotograf: Viggo Iversen

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B10454

Vil du skrive om dit kvarter?

Bor du i et etagebyggeri i Tårnby eller i et parcelhus-kvarter, så vil arkivet meget gerne have din beretning og dine fotografier om hvordan det var og er at bo dér. Eller du kan berette om dit nabolags yndlingssteder.

Du kan også fortælle, hvad du ved om de billeder, der er i dette *Glemmer Du*.
Skriv til arkivet på arkiv.hb@taarnby.dk og fortæl din egen historie.